

Tématické okruhy ke státní závěrečné zkoušce

Fyziologie živočichů

Živočišná buňka – význam jednotlivých organel, buněčná proliferace a diferenciace, transportní procesy na membránách, elektrické děje na buněčné úrovni (klidový a akční potenciál), komunikace buňky s okolím, iontové kanály a receptory

Fyziologické principy – homeostáza, adaptace a regulace; faktory prostředí a jejich vliv na fyziologické funkce – stres a adaptace, biorytmy

Bioenergetika a metabolismus, anabolické a katabolické procesy, druhy živin a jejich přeměna, vitamíny

Termoregulace – tvorba a ztráty tepla, řízení endotermie, mechanismy a poruchy termoregulace, problém velikosti a proporcí těla, adaptace na teplo a chlad (třesová a netřesová termogeneze), hibernace

Tělní tekutiny – krev, lymfa, tkáňový mok; funkce a složení krve, krevní tělíska, erytropoéza, krevní skupiny, koagulace, imunitní systém

Svalová tkáň – druhy svaloviny, struktura svalu a svalového vlákna, inervace svalu, fyzikální a fyziologické vlastnosti svalu, mechanismus a druhy svalové kontrakce, metabolismus a řízení činnosti svalů

Nervový systém – anatomie a funkce centrálního NS (mozek, mícha) a periferního NS (somatický a autonomní vegetativní systém, sympatikus a parasympatikus), neurony a gliové buňky, vedení vzruchu, myelinizace, synapse, neurotransmitery

Cirkulace – typy oběhových soustav, řízení a parametry oběhu, mechanismy udržující krevní oběh, srdce – stavba, mechanika činnosti a řízení jeho funkce

Dýchací soustava – řízení dýchání, základní fyziologické ukazatele dechu, transport dýchacích plynů, vazbová křivka O₂ a CO₂, poruchy transportu, kyslíkový dluh

Trávicí soustava – funkce a řízení trávení a vstřebávání živin, trávicí šťávy, enzymy trávicí soustavy; žaludek, tenké střevo, pankreas, játra, tlusté střevo – jejich stavba a funkce, řízení gastrointestinální sekrece

Exkrece a osmoregulace – stavební a funkční jednotka ledvin (glomerulární filtrace, funkce tubulů), regulace vylučování iontů a vody, udržování acidobazické rovnováhy, mechanika tvorby moči, řízení diurézy

Reprodukce – typy rozmnožování, pohlavní buňky a orgány, reprodukční cykly, hormonální řízení, těhotenství a laktace

Humorální regulace – hypothalamo-hypofyzární systém, endokrinní žlázy, živočišné hormony (endokrinní, parakrinní) a jejich fyziologické účinky, principy buněčné signalizace

Fyziologie smyslů – typy sensorických podnětů, sensorické funkce těla, smyslové receptory, tělní citlivost (mechanoreceptory v kůži a ve svalech, termorecepce, nocicepce), speciální smysly (zrak, sluch, čich, chuť, statokinetické ústrojí)

Tématické okruhy ke státní závěrečné zkoušce

Neurobiologie

Struktura a vývoj nervového systému, morfologie a fyziologie nervových buněk (neurony a glie), nervové spoje, nervové dráhy a obvody, motoneurony a motorické jednotky, míšní reflexy

Membránová teorie bioelektrických jevů – typy a vlastnosti iontových kanálů, iontové základy membránového potenciálu, iontové základy akčního potenciálu

Pasivní elektrické vlastnosti membrán neuronu (konstanty), membrány vstupní a elektricky drážditelné, signály místní a propagované, rychlost vedení vzruchu, průměr vláken, myelinizace

Klasifikace, funkce a výskyt jednotlivých typů gliových buněk, fyziologické vlastnosti membrán gliových buněk, komunikace mezi neurony a gliemi

Elektrické synapse a chemické synapse – morfologie, funkce, výskyt

Základní typy a funkce neuropřenašečů, syntéza, skladování a výlev neuropřenašečů, recyklace synaptických váčků, receptory pro neuropřenašeče; excitotoxicita

Modelová synapse – nervosvalová ploténka, struktura nervosvalového spojení u studenokrevných versus teplokrevných živočichů, acetylcholinové receptory, acetylcholinesterasa, výlev acetylcholinu; nesynaptické, synaptické a postsynaptické ovlivnění stavu synapse

Synapse centrální – Grayovy synapse typu 1 a 2 (struktura a funkce); receptorová výbava centrálních synapsí a působení hlavních neuropřenašečů; synaptická excitace a inhibice, modulace aktivity synapsí

Klasifikace a vlastnosti membránových receptorů (iontové kanály, receptory spřažené s G proteiny, receptory s vlastní nebo spřaženou enzymovou aktivitou), Na,K-ATPasa – receptor pro kardioaktivní glykosidy, intracelulární efekторы hormonální akce, druzí poslové, neuromodulátory a alosterické efekty na úrovni receptorů, heterogenita receptorů

Proces smyslového zobrazení od vnějšího podnětu po smyslový vjem, smyslové receptory (senzory), převod energie vnějšího podnětu v nervový signál (transdukce, transformace), dráhy aferentní signalizace; divergence, konvergence, laterální inhibice, recepční pole neuronů, eferentní kontrola smyslových signálů, smyslové modality

Neurobiologie paměti a chování – struktura mozku a základní funkce jeho částí, buněčné a molekulární mechanismy paměti, LTP a LTD, neuronové sítě, vyšší kognitivní funkce; působení psychoaktivních látek na CNS, systém odměny, neurobiologie závislosti

Vztahy mezi nervovým systémem, endokrinním systémem a imunitním systémem – receptory a mediátory vzájemných zpětnovazebných interakcí těchto tří základních integračních systémů zajišťujících růst, vývoj, udržování homeostázy a chování individua

Tématické okruhy ke státní závěrečné zkoušce

Farmakologie a toxikologie

Farmakodynamika – mechanismy účinku látek, křivka dávka-odpověď, terapeutický index, okupační teorie vazby látky na receptor, model konformační indukce a konformační selekce, agonisté a antagonisté, antagonismus kompetitivní x nekompetitivní, reverzibilní x nereverzibilní, překonatelný x nepřekonatelný, chemický a fyziologický antagonismus, alosterické efekty na úrovni receptorů; tachyfyaxe

Farmakokinetika – osud látky v organismu, transport, absorpce, distribuce, metabolická přeměna a exkrece látky, volná difúze, usnadněná difúze, aktivní transport, způsoby podání látky, biologická dostupnost, biotransformace, exkrece, celková clearans, biologický poločas látky, účinky látek na organismus

Klasifikace a vlastnosti membránových receptorů (iontové kanály, receptory spřažené s G proteiny, receptory s tyrosinkinázovou aktivitou), Na,K-ATPasa, efekty hormonální akce, druzí poslové, heterogenita receptorů, receptorová rezerva, charakterizace receptorů vazebnými studii, rovnovážné a kinetické pokusy, saturace, kompetice, nespecifická vazba, rovnice saturační křivky, Scatchardovo vynesení, IC_{50} , K_i , asociace, disociace, dvě vazebná místa

Chemie a toxikologie léků a dalších látek ovlivňujících autonomní nervový systém – sympatomimetika přímá (agonisté receptorů) a nepřímá (inhibice zpětného vychytávání, inhibice MAO, podpora uvolňování), sympatolytika přímá a nepřímá (blokace výlevu), parasympatomimetika přímá (agonisté muskarinových receptorů) a nepřímá (inhibice AChE), parasympatolytika (blokátory muskarinových receptorů), biogenní aminy (katecholaminy, serotonin, histamin); léčiva ovlivňující kardiovaskulární a renální systém – látky s pozitivně inotropním účinkem, antiarytmika, diuretika, renin-angiotenzinový systém, vazopresin; látky působící v CNS – psychofarmaka, psychostimulancia, psychomimetika, anxiolytika, antidepressiva, neuroleptika, hypnotika a sedativa, celková a lokální anestetika, návykové látky a drogová závislost; chemoterapeutika a antibiotika; vitaminy

Obecná toxikologie – vstup toxické látky do organismu, účinky toxických látek na organismus, toxikologická klasifikace chemických látek, vztah mezi chemickou strukturou látky a toxickým účinkem, dávka, toxicitní parametry, faktory ovlivňující toxický účinek látky – biologické, expoziční, chemické, fyzikální; selektivní a orgánová toxicita, latence, alergie

Toxikokinetika – absorpce v plicích, GIT nebo kůži; distribuce – rozdělovací koeficient, depa toxické látky, kumulace, bariéry, aktivní a pasivní transport látek přes buněčnou membránu, biologický poločas; resorpce – ledviny, EHP cirkulace; vylučování – ledviny a renální exkrece, plíce, žluč a stolice, kůže, mateřské mléko

Biotransformace toxických látek – biodeaktivace a bioaktivace, místa biotransformace (orgánová a subcelulární lokalizace), I. a II. fáze biotransformace, biotransformační enzymy (oxidační, redukční a hydrolytické reakce, monooxygenázový systém s cytochromem P450, konjugační reakce – transferázy), stereoselektivita, faktory ovlivňující biotransformaci

Toxikologické a biologické vlastnosti prvků a anorganických sloučenin – toxikologické účinky kovů (olovo, rtuť, kadmium, selen, mangan, arsen, měď, hliník) a jejich metabolismus, místo působení, biologický poločas, kritické orgány, toxické projevy, antidota (SH- skupina,

chelátotvorné látky); specifické a nespecifické účinky kyselin a louhů; organická rozpouštědla (uhlovodíky, alkoholy a glykoly), příznaky otravy, orgánové degenerativní změny

Biotoxiny a jejich působení na organismus člověka – nejznámější toxiny ryb (tetrodotoxin), hadů (enzymy, bungarotoxin, fasciculin), pavouků (agatoxin), mlžů a plžů (saxitoxin, konotoxin), řas a sinic (brevetoxin, saxitoxin), bakterií (endotoxin, anatoxin, cholera toxin, pertusový toxin, botulotoxin, tetanotoxin, antraxový toxin), mykotoxiny (amanitin, falotoxin, muskarin, muscimol), vybrané rostlinné jedy (tropanové alkaloidy, námelové alkaloidy)

Tématické okruhy ke státní závěrečné zkoušce

Buněčná biologie

Složení živých buněk – malé molekuly a makromolekuly, jejich interakce, vlastnosti vody a vodných roztoků důležité pro život, kyseliny, zásady a pufrů, role vody v živých tělech, koncentrační poměry v buňce

Stavba buňky – funkce buněčných kompartmentů, srovnání buněčné stavby pro- a eukaryot, povrchové struktury buněk; buněčné membrány – stavba, biogeneze a funkce membrán, membránové proteiny, membránový potenciál a transmembránový přenos látek

Struktura proteinů a nukleových kyselin – primární, sekundární, terciální a kvartérní struktury; motivy a domény, supramolekulární komplexy (ribosom, spliceosom, proteasom); princip komplementarity bází, primární a sekundární struktury DNA a RNA

Enzymy a jejich vlastnosti – mechanismy katalýzy, kinetika Michaelise a Mentenové, regulace enzymové aktivity, názvosloví enzymů

Metabolismus aminokyselin a nukleotidů – rámcový přehled o hlavních biosyntetických a katabolických drahách, aminokyseliny v roli biosyntetických prekurzorů, rozdíly mezi purinovými a pyrimidinovými nukleotidy, deriváty nukleotidů v energetickém a redoxním hospodářství buňky

Energetický metabolismus – makroergní fosfátové sloučeniny, glykolýza a citrátový cyklus, fermentace, oxidativní fosforylace a transport elektronů, fotosyntéza – celkový přehled, dílčí reakce a komplexy

Sacharidy – monosacharidy, disacharidy a oligosacharidy (biologicky důležité příklady), glykolipidy a glykoproteiny; zásobní polysacharidy (glykogen a škrob) – struktura a metabolismus; biosyntéza oligosacharidů a glykoproteinů

Mastné kyseliny a lipidy – struktura, biosyntéza, katabolismus (beta-oxidace mastných kyselin)

Zpracování genetické informace – centrální dogma molekulární biologie, struktura pro- a eukaryotických genomů, genetické mapy, principy analýzy genomů; vertikální a horizontální přenos dědičné informace; mimojaderná dědičnost, transpozony, viry, epigenetická dědičnost, priony; mutace a mutagenese – mutace genové, chromozomové a genomové, molekulární podstata mutací, mutageny, reparace poškozené DNA

Expresí genů a její regulace na úrovni transkripční, postranskripční, translační a posttranslační, genetický kód, syntéza a distribuce proteinů v buňce, folding a účast chaperonů, posttranslační modifikace, regulace stability proteinů, metody studia (genomika, proteomika, transkriptomika)

Dynamika a funkce buněčných kompartmentů – endoplasmatické retikulum, Golgiho komplex, vezikulární transport, endo- a exocytóza, sekreční dráha a nitrobuněčné adresování proteinů, lyzozom, vakuoly, peroxisom, hydrogenosom

Funkční anatomie buněčného jádra – stavba jádra, jaderný obal, organizace genetické informace, chromozomy, chromatin, jadérko

Semiautonómni organely (mitochondrie, hydrogenosomy, plastidy) – evoluční historie, stavba, funkce, replikace a exprese organelového genomu

Cytoskelet – cytoskeletální proteiny, molekulární motory a jiné asociované proteiny, interakce s dalšími buněčnými strukturami, úloha v morfogenezi buňky a buněčném cyklu, růst a pohyb buněk

Buněčný cyklus a programovaná buněčná smrt – porovnání cyklu prokaryotní a eukaryotní buňky, fáze cyklu, replikace DNA, u eukaryot jaderné dělení, mitoza a meioza, cytokineze, regulace růstu a proliferace buněk, stárnutí buněk, apoptóza, buněčná onkogeneze

Komunikace mezi buňkami, mnohobuněčnost živočišná versus rostlinná, diferenciace buněk, vznik asymetrie a poziční informace, mezibuněčný a intracelulární přenos signálu, membránové a intracelulární receptory, vybrané příklady signálních drah

Principy základních metod molekulární biologie – metody analytické separace makromolekul, PCR, sekvenování, molekulární klonování, genomika, proteomika, transkriptomika; modelové organismy v molekulární biologii a genetice a jejich krátký popis a srovnání; nejvýznamější sekvenační projekty